

6. Ларченко М. О. Використання комп'ютерних технологій при реформуванні пенітенціарної системи. //Пенітенціарна система у глобальному вимірі : матеріали I Міжнародного пенітенціарного форуму (м. Рівне, 29–30 жовтня 2021 року). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Гельветика, 2021. С. 38–40.

7. Денисенко К. В., Шамрук Н. Б., Борко І. С. Роль Міністерства цифрової трансформації України у цифровізації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2023. № 1, т. 34 (73). С. 85–90.

8. Залуговська Г. П., Барахта В. В., Косов О. М. Діджиталізація діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України в умовах воєнного стану. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2023. № 2 (14). С. 58–69.

*Михайленко Роман Володимирович,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філософських наук, доцент*

ОТОТОЖНЕННЯ ТА РОЗРІЗНЕННЯ ЯК ФЕНОМЕН ПРАКТИКИ МИСЛЕННЯ

Людському суспільству притаманна функція мислення. За своєю природою процес мислення є предметом багатьох галузей науки. Коли мова йде про мислення неможливо оминати і розуміння тотожності. Мислити у певному сенсі означає проводити певні ототожнення чи відхиляти їх.

Розуміння тотожності (або ідентичності) – це одна з центральних тем у філософії, логіці й психології мислення. Якщо коротко, природу тотожності можна розглядати у трьох вимірах: онтологічному, логічному й психологічному.

У філософії тотожність означає збереження сутності речі в часі. Навіть коли предмет змінюється, ми визнаємо, що він «той самий» – наприклад, людина залишається собою від дитинства до старості.

У логіці тотожність – це відношення речі до самої себе. Воно формулюється у вигляді закону тотожності: $A \in A$. Цей закон означає, що поняття або висловлення зберігає свій зміст у межах одного міркування. Якщо ми кажемо «дерево», ми маємо на увазі те саме «дерево», а не щось інше. Отже, в логічному сенсі тотожність – це умова послідовності мислення. Всяке висловлювання є тотожним стосовно самого себе. Це означає, що незалежно від кількості вживань висловлювання в деякому міркуванні, це висловлювання не

повинно змінювати свого значення. Закон тотожності можна сформулювати ще й так: якщо висловлювання є істинним, то воно є істинним.

Суттєвим є те, що щоб дотримуватися закону тотожності, треба знати відповідну сферу об'єктивної дійсності, про яку йдеться в міркуванні; вміло користуватися синонімами й омонімами; використовувати найновішу наукову термінологію; не вдаватися до полеміки, попередньо не визначивши тези доведення і основних понять, якими доводиться оперувати в процесі полеміки. При цьому не слід забувати, що закони логіки іноді порушують навмисне.

З погляду пізнання, розуміння тотожності – це здатність свідомості впізнавати одне й те саме в різних умовах. Коли ми бачимо знайому людину через багато років, наш розум «збирає» різні сприйняття в єдине уявлення – «це він». Тут тотожність виникає як акт розпізнавання й самоусвідомлення.

Синтетична природа тотожності, опосередкованість у тотожності це те чим оперує мислення після класичної філософії. Синтетична природа тотожності вже у Гегеля полягає у ототожненні одного і різного. Власне, одне є самототожним собі і інше різне також собі самототожне, в цьому полягає суть існування предметів у бутті. Гайдегер вважає, що єдність тотожності є основною рисою буття суцього. Самототожність відкриває для пізнання предметність.

Саме в силу самототожності предмети можуть стати і постають предметами наукового дослідження. Але тотожність одного і різного виявляє специфічну (синтетичну) предметність для пізнання. Власне тотожність буття і мислення є синтетична по суті, а рефлексується як монотонний повтор, як тавтологія. І ця тавтологія є включеною у структуру синтетичної тотожності.

Суттєвим кроком у становленні тотожності є філософія Гегеля. С. Возняк пише: «Навряд чи можна знайти іншу історичну «філософію», з якою сперечаються так само запекло, завзято й уперто, як із Гегелевою; при цьому опоненти торпедують не лише конкретний зміст філософії Гегеля, а і її предмет, точніше, її претензії на право працювати із цим предметом. Чи не найсерйозніша претензія до Гегеля – це його бачення власної філософії як такої, що є останньою, фіналізує, окреслює та осмислює на якісно іншому рівні як усю попередню історію думки, так і буття/світ/людину загалом» [1, 29]. Таким чином гносеологізація буття та онтологічний поворот у мисленні – це форми, що не виходять за рамки синтетичної природи тотожності. Вони навіть можуть співіснувати у тотожності між собою. Тому онтологічно-гносеологічна тотожність є формою розвитку мислення, його еволюцією у позитивному сенсі. Адже людство розвивається лише тоді коли розвивається мислення. Мислення вирізняє людину з природи, змінює при цьому саму природу і мислення.

Реальна дійсність має відповідати таким формам котрі будуть онтологічно виправдані і гносеологічно обґрунтовані. Це саме і є форми де здійснюється онтологічно – гносеологічна тотожність. Цілком логічним є те, що проблеми тотожності стають визначальними для філософського осягнення дійсності. Всяка реальність потребує узагальненого розгляду, а узагальнення, в свою чергу, базується на абстрагуванні. Процес абстрагування виводить думку до вищого рівня абстракції, а саме до розуміння тотожності. Розкрити нові

горизонти усвідомлення тотожності, означає наблизитись до дійсності у новій формі філософії.

Список використаних джерел

1. Возняк С. Тотожність мислення та буття як фундамент тотальності філософії Гегеля. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 43, 2021. С. 26–33, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.43.4>

2. Михайленко Р.В. Розвиток мислення як розвиток розуміння тотожності // Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка. – Вип. 1. – 2006. – С. 11–15.

*Назаренко Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри,
теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАВООХОРОНЦЯ

Особливої актуальності в сучасних умовах швидкоплинних політичних та загалом соціальних процесів, а також різного роду трансформацій, набувають тенденції до збереження цінності існування принципів правової держави та верховенства права. Оскільки, дедалі більше зростає значення проблеми формування та розвитку правової культури працівників правоохоронних органів. Варто розуміти, що саме правоохоронна діяльність за своєю природою пов'язана з реалізацією владних повноважень, в особі посадових осіб, які безпосередньо уповноважені на застосування норм права та наділені значними компетенціями для охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина. В контексті чого особливу увагу потрібно звернути саме на рівень правової культури правоохоронця, яка виступає ключовим елементом для ефективної та якісної його професійної діяльності, дотримання законності, принципу справедливості та зміцнення довіри суспільства до існуючих державних органів.

Правова культура як складне соціально-правове явище відображає сукупність правових знань, уявлень про право, поглядів, ціннісних орієнтацій, в цілому правосвідомості, професійних умінь, навичок, а також значимих морально-етичних засад, які визначають поведінку кожного суб'єкта в дійсній правовій сфері існування. Саме тому, для сучасного правоохоронця вона має не просто загальну значимість, але й представляє чітко виражену цінність для його